

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Aan de scholen en besturen voor primair en voortgezet onderwijs

Voortgezet Onderwijs
IPC 2650

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
879659

Datum 15 februari 2016

Betreft Overgang van leerlingen van primair naar voortgezet onderwijs.

Geachte heer / mevrouw,

De overgang van de basisschool naar de middelbare school is een belangrijk moment in de schoolloopbaan van leerlingen. Daarom is er terecht veel aandacht voor: bij u op school, bij ouders en leerlingen en ook bij mij en in de Tweede Kamer. Om deze overgang te verbeteren en om leerlingen daarbij zoveel mogelijk kansen te bieden, is sinds augustus 2014 sprake van nieuwe regelgeving voor de overgang van primair naar voortgezet onderwijs. Op 20 januari jongstleden is in de Tweede Kamer gedebatteerd over de eerste ervaringen met deze nieuwe regelgeving. Geconstateerd werd dat er gelukkig al veel goed gaat. De meeste leerlingen komen dankzij een goed basisschooladvies en een transparant toelatingsbeleid van de middelbare school terecht op het niveau dat het beste bij hen past.

Helaas gaat het echter nog niet altijd goed. Voorbeelden daarvan zijn middelbare scholen die de toelating van leerlingen toch op andere gegevens baseren dan het basisschooladvies, en basisscholen die het schooladvies niet heroverwegen wanneer een leerling hoger op de eindtoets scoort dan verwacht. Deze scholen overtreden daarmee de wet: het basisschooladvies is immers leidend bij de plaatsing van leerlingen in het voortgezet onderwijs en moet door de basisschool worden heroverwogen (hoewel niet altijd ook bijgesteld) wanneer de eindtoetsscore hoger is dan het schooladvies. Ik realiseer me dat de nieuwe regels dit eerste jaar nog niet voor alle scholen helemaal duidelijk waren. Ook weet ik dat veel scholen inmiddels wel conform de regelgeving handelen. Het is echter van belang dat *alle* scholen zich aan de wet houden.

De nieuwe regelgeving over de overgang van primair naar voortgezet onderwijs wordt momenteel geëvalueerd. Het nu lopende schooljaar is het tweede jaar van deze evaluatie, die in totaal vier jaar duurt. Op basis van de tussentijdse uitkomsten van de evaluatie zal in 2017 besloten worden of het nodig is de wetgeving al dan niet aan te passen of uit te breiden. Het is dan ook zaak dat alle scholen, zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs, zich aan de regels houden en in de geest daarvan blijven werken. In dit verband wijs ik u ook op een drietal moties die de Tweede Kamer naar aanleiding van het genoemde debat heeft aangenomen over het niet toestaan dat basisscholen slechts enkelvoudige schooladviezen mogen geven, over het louter ter ondersteuning van het

schooladvies gebruiken van toetsen in het primair onderwijs en over het geven van meervoudige schooladviezen door basisscholen.¹

Onze referentie
879659

Omdat veel plaatsing- en doorstroomproblemen voortkomen uit misverstanden, licht ik in deze brief de regelgeving voor de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs nog eens toe. Zo beschikt u in uw gesprekken met ouders en met andere scholen over de juiste informatie. Alle basisscholen en middelbare scholen ontvangen deze brief.

De basisschool is verantwoordelijk voor het schooladvies

De basisschool kan het beste inschatten welke schoolsoort in het voortgezet onderwijs naar verwachting het meest geschikt is voor een leerling. Dit advies komt onder de professionele verantwoordelijkheid van basisschoolleerkrachten, intern begeleiders en schoolleiding tot stand. De basisschool bepaalt welke informatie zij gebruikt om het schooladvies te onderbouwen. Middelbare scholen mogen niet voorschrijven op basis waarvan basisscholen hun schooladviezen opstellen.

Basisscholen doen er wel goed aan om richting middelbare scholen en ouders transparant te zijn over de wijze waarop zij tot een schooladvies komen. Dat komt de kwaliteit van en het vertrouwen in het basisschooladvies ten goede. Bovendien vind ik het zeer wenselijk dat leerlingen en hun ouders goed en tijdig worden betrokken bij de totstandkoming van het basisschooladvies. Dan komt het schooladvies voor hen niet als een verrassing en kan de basisschool bij eventueel verschil in verwachtingen en van mening tijdig het gesprek met de ouders aangaan.

Verplichte heroverweging basisschooladvies bij hogere eindtoetscore

Uiterlijk 1 maart stellen basisscholen hun schooladviezen vast. Vervolgens maken leerlingen tussen 15 april en 15 mei de eindtoets. In de meeste gevallen zal het resultaat op die eindtoets een bevestiging zijn van het basisschooladvies. Maar als de score op de eindtoets hoger is dan het basisschooladvies, dan *moet* de basisschool het schooladvies heroverwegen. Dat geldt ook wanneer de eindtoetscore een half niveau hoger ligt, bijvoorbeeld op het niveau havo-/vwo waar de basisschool havo adviseerde. Dit kan ertoe leiden dat de basisschool het advies naar boven bijstelt; bijstellen is echter geen verplichting. Een basisschool kan besluiten het schooladvies ondanks een hogere eindtoetscore niet naar boven bij te stellen, als dat in het belang van de leerling is. Indien heroverweging van het basisschooladvies naar aanleiding van een hogere score op de eindtoets niet leidt tot aanpassing ervan, en dus wordt afgeweken van de uitslag van de eindtoets (hetgeen dus toegestaan is), dan *moet* de basisschool dit motiveren, bij voorkeur ook in een gesprek met de ouders en de leerling.

Basisschooladvies bindend bij toelating tot voortgezet onderwijs

Middelbare scholen mogen de beslissing of een leerling wordt toegelaten tot een bepaalde schoolsoort, alleen baseren op het basisschooladvies. Middelbare scholen zijn verplicht de leerling ten minste op het door de basisschool

¹ De betreffende moties: Kamerstukken II, 2015-2016, 31 289, nrs. [275](#), [278](#) en [283](#). Deze moties zijn te vinden op www.tweedekamer.nl

geadviseerde niveau te plaatsen. Plaatsing op een hoger niveau mag wel, plaatsing op een lager niveau niet.² Alleen wanneer ouders de middelbare school expliciet verzoeken om hun kind te plaatsen op een lager niveau dan het basisschooladvies (bijvoorbeeld omdat een leerling met een havoadvies graag een specifieke opleiding in de kaderberoepsgerichte leerweg wil volgen) behoeft de middelbare school het basisschooladvies niet te volgen.

Wel warme overdracht, maar basisschooladvies is leidend voor toelating

Basisscholen mogen aanvullende informatie over een leerling verstrekken aan de middelbare school waar die leerling zich inschrijft (het onderwijskundig rapport). Het is wel altijd de basisschool – en niet de middelbare school – die bepaalt of en zo ja, welke aanvullende informatie wordt geleverd aan de middelbare school. Bij de afweging welke brugklas het meest geschikt is voor de leerling kan de middelbare school dan bijvoorbeeld de onderliggende gegevens uit dat onderwijskundig rapport betrekken. De middelbare school mag de toelating van de leerling hier echter *niet* op baseren. Een middelbare school die dat wel doet, overtreedt de wet: het basisschooladvies is immers leidend voor de toelating van de leerling op een bepaald niveau in het voortgezet onderwijs. Als een middelbare school op grond van aanvullende informatie, bijvoorbeeld de onderliggende gegevens uit het onderwijskundig rapport, weigert een leerling op het door de basisschool geadviseerde niveau te plaatsen, kan de inspectie handhavend optreden en in het uiterste geval de school een bekostigingssanctie opleggen. Wanneer een leerling op een middelbare school wordt geweigerd, kunnen de ouders hierover een klacht indienen bij deze school.

Uitzondering op het uitgangspunt dat middelbare scholen de plaatsing van leerlingen niet (mede) mogen baseren op andere informatie dan het basisschooladvies zijn VO-programma's met een bijzondere inrichting. Scholen die bijvoorbeeld een tweetalige brugklas of een opleiding voor topsporttalenten aanbieden, mogen informatie over de leerling die voor dat programma relevant is laten meewegen bij het besluit om de leerling te plaatsen. Ook voor leerlingen met een specifieke zorg- of ondersteuningsbehoefte mogen middelbare scholen om aanvullende informatie vragen aan de basisschool. Zij vragen deze informatie om vanuit hun zorgplicht te kunnen voorzien in de juiste ondersteuning van de leerling. Bij eventueel aanvullend onderzoek of het gebruik van aanvullende informatie gaat het er nadrukkelijk niet om dat wordt nagegaan of een leerling geschikt is voor een bepaalde schoolsoort of leerweg (daarvoor is het schooladvies in combinatie met het eindtoetsresultaat immers leidend), maar om vast te stellen of een leerling beschikt over de kennis en vaardigheden die nodig zijn voor de betreffende bijzondere inrichting van de school, of om vast te stellen welke specifieke zorg- of ondersteuningsbehoefte de leerling nodig heeft.

Ruimte middelbare school voor eigen afwegingen bij plaatsing

Als een leerling een dubbeladvies krijgt van de basisschool (bijvoorbeeld een havo-/vwo-schooladvies), heeft de middelbare school de (wettelijke) ruimte om te bepalen in welke brugklas de leerling precies wordt geplaatst. De school heeft

² Met de termen 'lager niveau' en 'hoger niveau' wordt nadrukkelijk geen waardeoordeel uitgesproken, maar slechts aangesloten bij in de praktijk gangbare terminologie. Het gaat erom dat leerlingen in het voortgezet onderwijs een opleiding kunnen volgen die het best past bij hun capaciteiten, interesses en leerstijl.

misschien een havo-brugklas, een havo-/vwo-brugklas en een vwo-brugklas. Deze brugklassen bieden de leerling allemaal de mogelijkheid om vervolgens door te stromen naar een programma op ten minste havoniveau. De middelbare school kan de leerling in elk van deze brugklassen plaatsen. Ouders van leerlingen met een dubbeladvies kunnen hun kind ook voor een brugklas aanmelden op elk in dat advies genoemde schoolniveau, uiteraard voor zover de school deze brugklassen aanbiedt. Een leerling met een dubbeladvies mag dus ook altijd aangemeld worden voor het hoogste van de twee daarin genoemde onderwijsniveaus. Het is wenselijk dat de middelbare school leerlingen vervolgens ook daadwerkelijk op dat onderwijsniveau accepteert. Uiteindelijk is het de middelbare school die bepaalt in welke brugklas de leerlingen wordt geplaatst. Het is belangrijk dat de school de ouders van de leerling goed bij deze afweging betreft, en deze toelicht alvorens tot definitieve plaatsing over te gaan.

Scholen die slechts één schoolsoort (bijvoorbeeld categorale vwo-scholen) aanbieden, behoeven leerlingen met een dubbeladvies niet verplicht te plaatsen. Mocht immers blijken dat de leerling het 'hoogste' niveau van het dubbeladvies toch niet aankan, dan kan de school de leerling geen alternatief programma bieden. Voor scholengemeenschappen geldt dat zij weliswaar niet verplicht zijn om leerlingen met een dubbeladvies in het hoogste adviesniveau te plaatsen, maar ik vind het wel wenselijk dat zij dit – waar mogelijk – doen. Leerlingen verdienen wat mij betreft het voordeel van de twijfel. Dat laat onverlet dat ook plaatsing in een brede brugklas (bijvoorbeeld vmbo-tl/havo) in het belang kan zijn van leerlingen die een dubbeladvies hebben gekregen. Steeds is maatwerk geboden.

Het basisschooladvies geeft leerlingen het recht toegelaten te worden in een brugklas die toegang geeft tot de schoolsoort op ten minste het door de basisschool geadviseerde niveau. Een voorbeeld kan dit illustreren. Een leerling met een (enkelvoudig) vmbo-t advies is volgens de basisschool in staat vmbo-t te volgen. De middelbare school *moet* de leerling daarom in een brugklas plaatsen die vervolgens toegang biedt tot vmbo-t. Dat kan een homogene vmbo-t-brugklas zijn, of een gemengde vmbo-t-/havo-brugklas. Als een middelbare school alleen maar gemengde brugklassen aanbiedt (bijvoorbeeld vmbo-t-/havo-brugklassen), en een gemengde brugklas daardoor de enige route is naar het door de basisschool geadviseerde niveau (in dit geval vmbo-t), dan moet de school de leerling met dat enkelvoudige advies plaatsen in die gemengde brugklas. De middelbare school mag dan geen dubbeladvies eisen van de leerling.

Tijdige 'warme overdracht' van relevante informatie kan van belang zijn voor een goede en zorgvuldige plaatsing van leerlingen in de brugklas. Basis- en middelbare scholen hebben ruimte om hierin hun eigen professionele keuzes en afspraken te maken. Ik ga ervan uit dat middelbare scholen zorgvuldig omgaan met deze informatie en hier geen oneigenlijk gebruik van maken bij de plaatsing van leerlingen.

Basisscholen mogen altijd dubbele adviezen geven

Niet voor alle leerlingen in groep 8 is al helemaal duidelijk welke schoolsoort voor hen het meest geschikt is. Leerlingen kunnen bijvoorbeeld 'laatbloeiers' zijn of hebben om wat voor reden dan ook een bepaalde achterstand opgelopen. Dit zijn voorbeelden van leerlingen die baat kunnen hebben bij een bredere brugklas. Deze leerlingen hebben ook baat bij een dubbel schooladvies van de basisschool.

Basisscholen hebben altijd het recht om zowel enkelvoudige als dubbele adviezen te geven. Middelbare scholen mogen dus *niet* van basisscholen eisen dat zij alleen enkelvoudige adviezen geven. Er kunnen weliswaar (regionaal) afspraken gemaakt worden tussen basisscholen en middelbare scholen – bijvoorbeeld in de vorm van plaatsingswijzers – over de manier waarop de advisering bij voorkeur plaatsvindt, maar die afspraken mogen basisscholen nooit het recht ontzeggen om meervoudige adviezen te geven. Aangezien het basisschooladvies leidend is, mogen middelbare scholen leerlingen met een dubbeladvies niet weigeren. Als zij dat wel doen, overtreden zij de wet en kan de inspectie handhavend optreden.

Meer informatie

Op de website www.vanponaarvo.nl, een initiatief van de PO-Raad en de VO-raad, kunt u meer lezen over wat in de overgang van primair naar voortgezet onderwijs is toegestaan en wat niet. Ook vindt u hier praktische informatie om de overgang van leerlingen zo goed mogelijk te laten verlopen. Deze website beveel ik van harte bij u aan. U kunt ook contact opnemen met het Informatiecentrum Onderwijs van DUO, op werkdagen van 9.00 tot 17.00 uur via tel. 079-323 24 44, of via e-mail: ico@duo.nl.

Met deze brief is beschreven welke (wettelijke) uitgangspunten gelden voor de overgang van leerlingen van primair naar voortgezet onderwijs. In verreweg de meeste gevallen zullen deze uitgangspunten voldoen. Toch is het mogelijk dat zich situaties voordoen waarin de wettelijke kaders niet voorzien. Wanneer daarvan aantoonbaar sprake is, kunnen middelbare scholen en basisscholen, in overleg met ouders, in het belang van de leerling maatwerk bieden. Zolang dat op professionele en integere wijze en tot ieders tevredenheid gebeurt, wil ik deze ruimte niet inperken. Onderwijs is en blijft immers mensenwerk.

de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Sander Dekker